

PANDEMi
en çok
KÜLTÜR SANATI
VURDU

Gamze Akkus İlgezdi
CHP Genel Başkan Yardımcısı - İstanbul Milletvekili

15 TEMMUZ DÖNEMİ DAHI

KÜLTÜR-SANAT SEKTÖRÜNÜ BU KADAR VURMADI

SİNEMA VE GÖSTERİ SANATLARI, ASIL DARBİYİ SON 3 YILDA ALDI

Seyirci Pandemi Tedirginliğini Üzerinden Atamadı

Koronavirüs salgınının beraberinde gelen kısmi ve tam kapanmalardan en çok hasar gören sektörlerden biri kültür-sanat sektörü olmuştur. Bu süreçte sektörün ne kadar kırılgan bir yapıda olduğu bir kez daha ortaya çıkmıştır. Türkiye'de kapanma süreci farklı aşamalarla yaklaşık 18 ay sürmüştür. Pandemi nedeniyle kapalı olan sinema ve tiyatro salonlarının açılmasına rağmen; seyirci salonlara dönmek konusundaki tedirginliğini henüz üzerinden atamamıştır. Yükselen sinema ve tiyatro bilet fiyatlarının yanı sıra Netflix, BluTV, Amazon, Disney Plus gibi dijital platformların artışı da sinema ve tiyatro salonlarını seyircisiz kalmasındaki bir başka nedendir.

Tiyatro İle Seyircinin Arası Açıldı

Covid-19 sırasında bazı özel tiyatrolara devlet ve belediyelerden maddi destekler sağlanmış ancak bu destekler günü kurtarmak adına acil ve geçici çözümler olmaktan öteye geçememiştir. Açıklanan desteklerin yetersizliği bir yana, camiada bilinmeyen ilk defa ortaya çıkan, boya, inşaat firmaları ve kuyumculuk faaliyeti gösteren başvuru sahiplerine destek verilmiştir. Covid süresince, özellikle özel tiyatroların, Covid sonrası yaşanacak zorlukları hesap edip, buna göre idari ve mali tedbirler önerecek bir çalışma grubu kurulmamıştır. Sinema ve tiyatroda da kira, elektrik gibi sabit giderler inanılmaz ölçüde artmıştır. Bu da bilet fiyatlarına yansımış, böylelikle 20-40 yaş arası orta gelirli tiyatro seyircisinin, tiyatroyla arasını açmıştır. Küçük sahneler ve gruplar iş yapamaz hale gelmiştir. Bu nedenle de önemli sayıda alternatif tiyatro kapanmış, seyirci sayısı düşmüştür.

Sinema Sektörü Gözden Çıkarıldı

Pandemi öncesinde düşüşe geçen ve yabancı büyük stüdyoların gözden çıkarttığı bir pazarda Türkiye sinema pazarı olmuştur. Her yıl sinemaya en az bir kez bilet

alan, izleyici sayısı 7-8 milyon arasındadır. Altı kentte faaliyet gösteren opera ve bale kurumları da tüm maddi kaynaklarını yitirmiş durumdadırlar. Ayrılan bütçelerle neredeyse yalnızca çalışanların maaşı ödenmekte, kalan kısıtlı rakamlarla kurumların varlığı korunmaya çalışılmaktadır.

Opera Ve Bale Kurumları Dönüştürülmeye Çalışıldı

Pandemi ve ekonomik krizin kültür sanat sektöründe bıraktığı izleri azaltmaya yönelik veya seyircinin azalmasını engellemek amacıyla Kültür Bakanlığı ve sosyal devlet nezdinde kalıcı bir çözüm bulunamamıştır. Siyasi konjonktüre göre belirlenen stratejiler; kurumları, sanatçıları, kültür sanat sektörünün mutfağındaki emekçileri ve izleyicinin beğeni düzeyini olumsuz etkilemektedir. Cumhuriyet kurumlarından olan ödenekli opera, bale, tiyatroların mevcut siyasal eğilimlere göre şekillendirilmek istendiği aşikardır. Nihayetinde izleyici sayılarının düşmesi, yetkili çevrelerin kurumları küçültme ve giderek dönüştürme amaçlarına da hizmet etmektedir.

Kültür Sanat Sektörü Adeta Kurban Edilmiştir

Hal böyleyken, TÜİK'in 2021, 2020, 2019 pandemi dönemi yıllarının verileri ve özellikle ülkemizde darbe girişiminin olduğu yıl olan 2016 yılı Sinema ve Gösteri Sanatları İstatistikleri kullanılarak yapılan analize göre; kültür sanat sektörü, darbe girişiminin yaşandığı yıldan çok daha vahim bir tablo ile karşı karşıyadır. Kültür - sanat sektörü pandemi bahaneleriyle adeta kurban edilmiştir.

Sinema Salonu Sayısı, 2020 Yılına Göre %11,1 Azaldı

2021 verilerine bakıldığında, Türkiye genelinde sinema salonu sayısının, 2020 yılına göre %11,1 azalarak 2.398 olduğu ortaya çıktı. 2020'nin Türkiye geneli sinema salonu sayısı 2.698 olurken bu sayı 2019'da ise 2.826'ydı. Yine 2021 yılında Türkiye genelinde sinema salonlarındaki koltuk sayısı %10,3 azalarak 285.130, 2020 yılında 317.763, 2019 yılında ise 337.914'tür. 2019'dan 2021 yılında doğru seyreden bir düşüş yaşanması dikkat çeken bir durum olmakla birlikte tablonun vahameti, sinema seyirci sayısında çok daha görünür haldedir.

Pandemi Döneminin Sinema Seyircisi, Darbe Girişiminin Gerçekleştiği 2016 Yılından 4 Kat Daha Az

Sinema seyirci sayısı 2021 yılında, 2020 yılına göre %27,9 azalarak 12.418.777 kişi oldu. 2021 Yerli film seyirci sayısı %75,4 azalarak 3 milyon 264 bin 580 kişi olurken, yabancı film seyirci sayısı %130,5 artarak 9 milyon 154 bin 197 kişiye çıktı. Diğer yıllarla karşılaştığımızda, 2020 yılında sinema seyirci sayısı 17.226.952, yerli seyirci sayısı 13.255.849, yabancı seyirci sayısı 3 971 103'tür. 2019 yılında sinema seyirci sayısı 56.479.209, yerli seyirci sayısı 32.331.764, yabancı seyirci sayısı 24.147.445'tir. Darbe girişiminin olduğu 2016 yılında ise sinema seyirci sayısı 55.260.600'dür. Rakamlar öyle gösteriyor ki; pandemi döneminin sinema seyircisi, darbe girişiminin gerçekleştiği 2016 yılından 4 kat daha azdır.

Sinema Sektörü Son 3 Yılda Çok Daha Büyük Bir Darbe Aldı

Gösterilen film sayısı 2021 yılında, 2020 yılına göre %2,0 artarak 26.483 oldu. Aynı dönemde gösterilen yerli film sayısı %9,1 azalarak 9 bin 981 olurken, gösterilen yabancı film sayısı %10,1 artarak 16 bin 502

oldu. 2020 yılında gösterilen film sayısı 25.960, yerli film sayısı 10.978, yabancı film ise 14.982'dir. 2019 yılında ise gösterilen film sayısı 68 386, yerli film sayısı 29.64, yabancı film sayısı 39.322'dir. Darbe girişiminin olduğu 2016 yılında ise gösterilen film sayısı 53.443'tür. 2021 yılı ile 2016 yılının gösterilen film sayısı verileri karşılaştırıldığında neredeyse yarı yarıya bir fark olduğu görülmektedir. Verilerden anlaşılacağı üzere sinema sektörü son 3 yılda çok daha büyük bir darbe almıştır.

Darbe Girişimi Sezonu, Pandeminin Devam Ettiği 2020-21 Sezonundan Yaklaşık 10 Kat Daha Fazla Tiyatro Seyircisine Sahipti

Tiyatro salonu sayısı 2020/21 sezonunda, 2019/20 sezonuna göre %44,4 azalırken, tiyatro salonu koltuk sayısı %41,8 azaldı. Buna göre aynı sezonda tiyatro salon sayısı 400 olurken, tiyatro salonu koltuk sayısı 156.009 oldu. 2019/20 sezonu tiyatro salonu sayısı 720, tiyatro salonu koltuk sayısı 267.857'dir. 2018/19 sezonu tiyatro salonu sayısı 901, tiyatro salonu koltuk sayısı 354.688'dir. Tiyatro seyirci sayısı 2020/21 sezonunda %84,1 azalarak 714.864 oldu. Tiyatro salonlarında oynanan eser sayısı geçen sezona göre %73,3 azalarak

1.665 oldu. 2019/20 sezonu için tiyatro seyirci sayısı 4.492.293, Tiyatro salonlarında oynanan eser sayısı 6.236'dır. 2018/19 sezonu için tiyatro seyirci sayısı 7.899.547, tiyatro salonlarında oynanan eser sayısı 9.796'dır. Darbe girişiminin olduğu 2016/17 sezonunda ise tiyatro seyirci sayısı 7.006.410'dur. Darbe girişiminin yaşandığı sezon, pandeminin devam ettiği 2020/21 sezonundan yaklaşık 10 kat daha fazla tiyatro seyircisi, tiyatro ile buluşturulmuştur.

Tiyatro Salonlarında Oynanan Gösteri Sayısı Geçen Yıla Göre %78,8 Azaldı

2020/2021 sezonunda tiyatro salonlarında oynanan gösteri sayısı %78,8 azalarak 4.284 oldu. 2019/20 sezonunda tiyatro salonlarında oynanan gösteri sayısı 20.175 olurken 2018/19 sezonunda tiyatro salonlarında oynanan gösteri sayısı 33.835'tir. Darbe girişiminin olduğu 2016/17 sezonunda tiyatro salonlarında oynanan gösteri sayısı 31.690'dır.

Darbe girişimi sezonu opera ve bale seyirci sayısı, Pandemi sezonunun 20 katı

Opera ve bale seyirci sayısı 2020/21 sezonunda, bir önceki sezona göre %94,5 azalarak 14.032 oldu. Bu sayı 2019/20 sezonunda 256.063 iken 2018/19 sezonunda 322.189'dur. Darbe girişiminin olduğu 2016/17 sezonunda opera ve bale seyirci sayısı 281.069'dur. Pandemi sezonu ile darbe girişimi sezonu karşılaştırıldığında arada adeta uçurum barındıran 20 katı bir fark olduğu rakamlarla sabittir.

Orkestra, Koro Ve Topluluklarda Seyirci Sayısı Geçen Yıla Göre %54,8 Azaldı

Orkestra, koro ve topluluklarda seyirci sayısı 2020/21 sezonunda %54,8 azalarak 72.277 oldu. Bu sayı 2019/20 sezonunda 159.969 olurken, orkestra, koro ve topluluklarda seyirci sayısı 2018/19 sezonunda 275.343 oldu. Darbe girişiminin olduğu 2016/17 sezonunda Orkestra, koro ve topluluklarda seyirci sayısı 411.160 olup, pandeminin devam ettiği 2020-21 sezonundan 5 kat daha fazladır. Orkestra seyirci sayısı 2020/21 sezonunda %86,1 azalarak 13.907 oldu. Bu sayı

2019/20 sezonunda 100.260 olurken, 2018/19 sezonunda ise 142 153 oldu.

Orkestra, Koro Ve Topluluk Gösteri, Geçen Sezona Göre %26,5 Azaldı

Koro seyirci sayısı 2020/21 sezonunda %12,7 azalarak 22.792 oldu. 2019/20 sezonunda 26.096 olan koro seyirci sayısı 2018/19 sezonunda 50.671 olmuştu. Topluluk seyirci sayısı 2020/21 sezonunda %5,8 artarak 35.578 oldu. Bu sayı 2019/20 sezonunda 33.613 olurken, 2018/19 sezonunda ise 82 519 oldu. Orkestra, koro ve topluluk gösteri sayısı 2020/21 sezonunda %26,5 azalarak 314 oldu. Bu sayı 2019/20 sezonunda 427'yi bulurken 2018/19 sezonunda 590 oldu. 2020/21 sezonunda orkestralar 48, korolar 158 ve topluluklar 108 gösteri gerçekleştirdi. 2019/20 sezonunda orkestralar 141, korolar 150 ve topluluklar 136 gösteri gerçekleştirirken, 2018/19 sezonunda ise yine aynı sıralamayla orkestralar 215, korolar 205 ve topluluklar 170 gösteri gerçekleştirdi. Darbe girişiminin olduğu 2016/17 sezonunda orkestralar 195, korolar 179, topluluklar 192 gösteri gerçekleştirmişti.

SONUÇ

Sektöre Büyük Darbe!

Darbe girişiminin gerçekleştiği 2016 yılında; sinema, televizyon, tiyatro, müzik ve edebiyat dünyası da yaşanan olaylardan payını almıştır. Darbe girişimi sonrası OHAL kararnameleriyle birçok sanatçı açığa alınıp soruşturmalara uğramış, süreç adeta cadı avına evrilmişti. Kültür-Sanat Sektörü, böylesine talihsiz bir yılda dahi hem istatiksel anlamda hem de hissedilen şiddetiyle, yaşadığımız son 3 yıldan çok daha iyi durumda olduğu anlaşılmaktadır. Nihayetinde; TÜİK verilerinden edinilen istatistiklere bakıldığında, kültür sanat sektörünün, sinema ve gösteri sanatlarının adeta pandemiye kurban edildiği, pandemi bahane edilerek sektöre büyük bir darbe vurulduğu bu raporla ortaya çıkmaktadır.

Kültür ve Turizm Bakanlığının sanatı ve sanatçıyı yok sayan tutumunun bir kanıtı olarak pandemi en çok sanatı ve sanatçıları vurmuştur. Ülkemizin kültür ve sanat hayatını sekteye uğratmıştır.